

ẢNH HƯỞNG CỦA KẾ TOÁN DỒN TÍCH ĐẾN TÍNH BỀN VỮNG CỦA LỢI NHUẬN KẾ TOÁN TẠI CÁC DOANH NGHIỆP NIÊM YẾT VIỆT NAM

Ngày nhận: 03/3/2014
 Ngày nhận lại: 21/4/2014
 Ngày duyệt đăng: 10/6/2014
 Mã số: 5-14-NCTĐ-23

Nguyễn Thu Hằng (*)
 Nguyễn Mạnh Hiệp (**)
 Nguyễn Thị Thanh Loan (**)

Tóm tắt: Bài viết nghiên cứu độ tin cậy và tính bền vững của các khoản dồn tích bằng cách sử dụng kỹ thuật ước lượng GMM. Kết quả cho thấy tổng các khoản dồn tích có tính bền vững thấp hơn so với dòng tiền trong giai đoạn 2006-2010. Bài viết đi sâu nghiên cứu tính bền vững của từng thành phần dồn tích bao gồm thành phần dồn tích của vốn lưu động, vốn hoạt động dài hạn và tài sản tài chính. Kết quả cho thấy các thành phần dồn tích đều có tính bền vững thấp hơn so với dòng tiền.

Từ khóa: Kế toán dồn tích, độ tin cậy, lợi nhuận, tính bền vững.

Đặt vấn đề

Để các doanh nghiệp nói riêng và nền kinh tế nói chung phát triển bền vững, ổn định, cần có hệ thống quản lý, giám sát hiệu quả. Trong đó việc quy định các chuẩn mực kế toán nhằm đảm bảo chất lượng thông tin trên báo cáo tài chính của doanh nghiệp luôn được quan tâm hàng đầu. Nếu các thông tin trên báo cáo tài chính không đáng tin cậy, các chủ thể trong nền kinh tế không thể đánh giá đúng hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp để phân phối sử dụng nguồn lực tài chính một cách hợp lý.

Cơ sở dồn tích là nguyên tắc kế toán cơ bản tại Việt Nam cũng như trên thế giới, theo đó nghiệp vụ kinh tế được ghi nhận tại thời điểm phát sinh chứ không căn cứ vào thời điểm thực tế thu hoặc chi tiền. Điều này dẫn tới sự không đồng nhất giữa dòng tiền và lợi nhuận kế toán của doanh nghiệp. Chênh lệch giữa lợi nhuận kế toán và dòng tiền gọi là “các khoản dồn tích” (accruals). Các khoản dồn tích điều chỉnh sự ghi nhận của dòng tiền qua thời gian nhằm đo lường chính xác hơn kết quả kinh doanh của doanh nghiệp trong một thời kỳ nhất định. Các khoản dồn tích, dòng tiền và lợi nhuận kế toán có mối quan hệ như sau:

Lợi nhuận kế toán = Dòng tiền + Các khoản dồn tích

Mặc dù các chuẩn mực kế toán quy định nguyên tắc ghi nhận thu nhập, chi phí, tài sản, nguồn vốn, nhưng việc xác định thời điểm phát sinh, phân loại nghiệp vụ phụ thuộc rất nhiều vào ý kiến chủ quan của nhà quản trị. Điều này có thể khiến cho các khoản dồn tích trở nên không đáng tin cậy, làm méo mó lợi nhuận kế toán của doanh nghiệp. Chính vì vậy, đánh giá mức độ tin cậy của thông tin trên báo cáo tài chính là một vấn đề nhận được sự chú ý của giới học giả. Mức độ tin cậy của các khoản dồn tích được xác định bằng tỷ lệ các khoản dồn tích thực sự trở thành dòng tiền trong tương lai. Ví dụ khoản phải thu được xem là “đáng tin cậy” nếu doanh nghiệp thực tế thu được tiền.

Quan hệ giữa dòng tiền và các khoản dồn tích hiện tại với lợi nhuận kế toán tương lai của doanh nghiệp được gọi là tính bền vững của dòng tiền và của các khoản dồn tích. Sloan (1996) chỉ ra rằng dòng tiền có tính bền vững cao hơn các khoản dồn tích. Điều này có nghĩa là dòng tiền giúp dự báo lợi nhuận kế toán trong tương lai chính xác hơn các khoản dồn tích. Richardson và các tác giả (2005) cho thấy các khoản dồn tích càng ít đáng tin cậy thì có tính bền vững càng thấp.

Các chuẩn mực kế toán Việt Nam cho phép doanh nghiệp sử dụng rất nhiều các khoản dồn tích liên quan đến khấu hao, dự phòng giảm giá